

Makale Bilgisi/Article Info

Geliş/Received: 27.10.2022 Kabul/Accepted: 18.01.2023

Araştırma Makalesi/Research Article, s./pp. 281-307.

2018 SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ MÜZE KULLANIMI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Süleyman TEMURⁱ, Yavuz TOPKAYAⁱⁱ

Öz

Yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda yenilenen 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (SBDÖP) okul dışı alanlardan yararlanılması gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Nitekim sosyal bilgiler dersinde kazanımların somutlaştırılmasında gerek gerçek yaşam örüntüleri sağlamak gerekse de farklı öğretim yöntem ve tekniği kullanmak önemlidir. Müzeler, yapılandırmacı yaklaşımın yansıtılarak revize edildiği öğretim programlarında bireylerin aktif olarak öğrenme sağlayacakları mekânların başında gelmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda müze kullanımının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Çalışmada, nitel araştırma modeli kapsamında veri toplama araçlarından doküman incelemesi kullanılmıştır. Veriler, içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırmada "2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı" veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Çalışmada, SBDÖP'de yer alan kazanımlar ve kazanımların yer aldığı öğrenme alanları müze kullanımı kapsamında analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda, 4. sınıfta 11, 5. sınıfta 11, 6. sınıfta 9 ve 7. sınıfta 12 olmak üzere toplam 43 kazanımda müze kullanımına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Müze kullanımına ilişkin en fazla kazanımın yer aldığı sınıf kademesi 7. sınıf, en az kazanımın yer aldığı sınıf kademesi ise 6. sınıftır. Müze kullanımına ilişkin kazanımların en fazla yer aldığı öğrenme alanı "Kültür ve Miras", en az kazanımın yer aldığı öğrenme alanı ise "İnsanlar, Yerler ve Çevreler"dir. Tüm bu verilerden hareketle bazı öneriler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Müze, Öğrenme Alanı, Kazanım.

Examining the 2018 Social Studies Curriculum in terms of Museum Usage

Abstract

In the 2018 Social Studies Curriculum, which was renewed in line with the constructivist approach, it was clearly stated that out-of-school areas should be used. As a matter of fact, in the social studies course, it is important to use different teaching methods and techniques, both in providing real-life patterns and in concretizing the gains. Museums are at the forefront of places where individuals will actively learn in curriculums in which the constructivist approach is reflected and revised. In this context, the aim of the study was determined as the examination of the use of museums in the 2018 Social Studies Curriculum. In the study, document analysis, one of the data collection tools, was used within the scope of the qualitative research model. The data were analyzed by content analysis technique. In the research, "2018 Social Studies Curriculum" was used as a data source. In the study, the acquisitions in the SBDÖP and the learning areas in which the acquisitions take place were analyzed within the scope of museum use and presented in tables. As a result of the research, results regarding the use of museums were obtained in a total of 43 outcomes, 11 in the 4th grade, 11 in the 5th grade, 9 in the 6th grade and 12 in the 7th grade. The class level with the highest acquisition regarding museum

ⁱ MEB Öğretmen/Yüksek Lisans Öğrencisi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi, e- posta: temursuleyman19@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5203-6553.

ⁱⁱ Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, e-posta: topkayay@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9722-1114.

use is 7th grade, and the class level with the least acquisition is 6th class. The learning area with the most acquisitions related to museum use is "Culture and Heritage", and the learning area with the least amount of acquisitions is "People, Places and Environments". Based on all these data, some suggestions were made.

Keywords: Social Studies Curriculum, Museum, Learning Area, Attainment.

Structured Abstract

Countries aim to bring their education systems into a state that can be integrated into our age, which is constantly changing and developing (Doğanay, 2008). In this direction, countries have made changes in the fields of education and training, technology integration, management profile, and understanding of learning and teaching (Gömleksiz & Kılınç, 2012). Our country has gone through many innovations and changes in line with this understanding. The most important result of this is the revision of the curricula. Because curricula form the basis of education and are important in building individuals in line with near and far goals in educational institutions. As a matter of fact, the success in educational institutions is directly proportional to the success in the curriculum. In this context, curricula have been designed within the framework of the constructivist approach that makes the individual active (Baysal, 2006; Nas, 2006).

In the constructivist approach, the question of "how to learn" draws attention instead of the question of "what to teach" in order to develop high-level thinking skills by considering the needs of students (Koç & Demirel, 2004). In this context, it is of great importance how individuals will gain the existing gains in the 2018 Social Studies Curriculum renewed.

It is of great importance to what extent and how the use of museums is included in the acquisitions and learning areas in the Social Studies Curriculum. In this context, in this study, the use of museums in the 2018 Social Studies Curriculum, which helps to gain experience through concrete experiences, has been tried to be determined.

Research data were collected by using document analysis, one of the data collection tools, within the scope of qualitative research model. 2018 Social Studies Curriculum was used as a data source in the research.

As a result of the research, it was seen that the gains in the Social Studies Curriculum were related to the use of museums. Şişman (2019), stated that in many of the acquisitions included in the Social Studies Curriculum, organizing trips to natural and cultural places with real and virtual museums will contribute to the cognitive and affective learning of students. In addition, we can say that the use of museums is a product of the constructivist approach, and therefore, it is given a lot of places in the acquisitions of the Social Studies Curriculum. Since both virtual museums and real museums appeal to many senses, they are an important teaching method in gaining high-level skills. This shows that museums are of great importance in order to provide permanent and meaningful learning. As a matter of fact, museums appeal to the sense of curiosity of the visitors and offer the opportunity to take an active role in learning activities by presenting natural and cultural products to the visitors and designing living environments (Filiz, 2010). Çerkez (2011), in his study titled "The effect of teaching practices based on the use of museums in the social studies course on the academic success and attitudes of the students" concluded that the use of museums considerably increased the academic achievement scores of the students and positively affected the attitudes of the students towards the course. Dewey also stated that museums provide a rich life experience, help exhibit positive behaviour, are one of the most important parts of education due to their qualifications and are therefore one of the institutions that should be visited (Hein, 2004, p.423). In addition, we can say that using museums expands children's vocabulary and creates new mental schemes (Anderson et al., 2000). This shows that the acquisitions in the Social Studies Curriculum are blended with museum education and thus serve the constructivist approach.

Another finding obtained within the scope of the research is that the use of museums in the Social Studies Curriculum with 4 different learning areas and 11 acquisitions in the 4th grade, 3 different learning areas and 11 acquisitions in the 5th grade, it was associated with 4 different learning areas and 9 acquisitions in the 6th grade and with 5 different learning areas and 12 acquisitions in the 7th grade.

In addition, in the Social Studies Curriculum, the acquisitions related to the use of museums are related to the most 17 (39.53%) "Culture and Heritage" learning areas, and at least 1 (2.32%) related learning area is "People, Places and Environments". It was seen that the acquisitions related to the use of the museum were included in the 7th grade level at the most (12) and at the 6th grade level at the least (9). In order to create an effective citizenship culture, knowing the cultural values of the past stands out as a prerequisite. In this context, the use of museums in lessons is of great importance. As a matter of fact, Filiz (2010) states that working with real objects in museums and taking an active role will help students to gain awareness of "patriotism" and "sensitivity to cultural heritage" and to develop their values. In this direction, we can say that the use of museums in the field of "culture and heritage" learning increases the historical knowledge and thoughts of the students. Çulha (2006), on the other hand, stated in her research that the achievements gained in historical places through museums contribute to the development of positive attitudes in children, they develop their feelings of historical empathy and they structure their knowledge with this perspective, they develop their communication skills by interacting with their friends and thus they are happy. This supports the study findings.

In this context, it is important to use museums, which are one of the out-of-school environments, in the social studies course in line with the Social Studies Curriculum. In this direction, education administrators and education staff should work on the use of museums because the use of museums in social studies lessons plays a key role in gaining social values and norms. As a matter of fact, the use of museums in the social studies course, the purpose of which is to raise active citizens, is a necessity. In particular, museums should be used to develop historical empathy skills.

Giriş

Yaşadığımız çağda eğitim denildiğinde öğretim programları, öğretmenler, öğrenciler, ders materyalleri, kullanılan yöntem ve teknikler akla gelmektedir. Bu değişkenlerin nasıl tasarlandığı eğitimin kalitesini ve önemini belirleyen en önemli göstergedir (Kuruoğlu Maccario, 2002). Nitekim yenilenen öğretim programlarının yapısına baktığımızda araştırma ve sorgulama becerisine sahip, öğrenmeyi öğrenme anlayışı doğrultusunda hareket eden ve sahip olduğu yaratıcılık potansiyelini etkin bir şekilde kullanabilen bireyler inşa etmek gibi niteliklere sahip olduğu görülmektedir (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Bu bağlamda geleneksel eğitimin parçası haline gelen öğretmen, ders materyalleri (kitap vb.) ve sınıf içi yaklaşımlarla sınırlı olan eğitim anlayışı önemini yitirmiş bunun yerine öğrenci merkezli, aktif bir şekilde sorumluluk alabilen, eğitimi sadece okul içine değil okul dışına da taşıyabilen, birincil veri kaynaklarını kullanan ve araştırma yapabilen bireylerin yetiştirilmesi anlayışı eğitimde müzelerin önemini de artırmıştır (Tezcan Akmehmet, 2008). Eğitimde müzelerin önemine dikkat çeken isimlerden biri olan Carter (1980), Comenius ve J. Dewey gibi bilim insanlarının nesnelere sağladığı deneyim aracılığıyla kalıcı öğrenmelere hizmet ettiğini bu durumun da müzelerin eğitim alanında kullanılmasının önünü açtığını ifade etmiştir (akt. Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006).

İnsanlığın kültürel mirasına ev sahipliği yapan müzenin pek çok tanımı bulunmaktadır. “Müze, Yunanca “mounsesion” kelimesinden türeyip, Yunan mitolojisinde Musa’lar (İlham Perileri) olarak adlandırılan ‘tanrıçalara adanan tapınak’ ve Atina’da Musa’lara ‘ayrılan tepe’ anlamına gelmektedir” (Alpagut, 2003, s.72). Uluslararası Müze Konseyi [International Council of Museums (ICOM) tarafından yapılan tanımda ise müze, toplumsal yapının gelişimine öncülük eden, topluma açık gerek eğitim gerek araştırma yapma ve gerekse de eğlendirme gayesi doğrultusunda insanlığın maddi ve manevi mirasını ortaya koyan, muhafaza eden, insanlığın hizmetine sunan ve bunu herhangi bir çıkar beklemeden yapan kurum şeklindedir (ICOM, 2007). Türk Dil Kurumu (TDK) (2019)’da müzeyi, “sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelere saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı.” şeklinde tanımlamaktadır.

Başaran (1995), müzeleri, kültürel bir değere sahip olan bulgulardan meydana gelen holistik parçaları çeşitli araçlarla muhafaza etmek, derinlemesine incelemek ve toplumun estetik yönüne ve eğitimine hitap etmek için oluşturulmuş kuruluşlar şeklinde belirtmiştir. Altunbaş ve Özdemir (2012), ise müzeyi, toplumsal yaşama konu olan, toplumun yaratıcılık becerisini geliştiren ve toplumun geleceğine yön veren önemli bir kaynak olarak tanımlamaktadır. Bowe (2009)’de müzeyi, bireyler ve nesnelere arasında iletişimin sağlandığı, toplumun kimlik teması altında kültürel değerlerini keşfettiği toplumsal eğitim kurumları şeklinde tanımlamaktadır. Bir diğer tanımda ise insanoğlunun ortaya koyduğu yaratıcı ürünleri toplu şekilde muhafaza eden, depolayan ve bu ürünler aracılığıyla bilimsel faaliyette bulunarak farklı düşünme becerilerine hizmet eden ortam olarak ifade etmiştir (Abacı, 2005; San,2001). İnsan yaşamının kültürel unsurlarını gerek bugünümüze gerekse de geleceğe taşıyan ve tarihi değerleri aşıl原因 bir hafıza deposudur (Erbay, 2000; Çetin, 2002). Işık (2008),

ise müzelerin yerel tarihe dair bilgilerin öğretilmesinde önemli bir kaynak olduğunu belirtmiştir. Bu durum müzelerin yaygın eğitim kurumları olarak değerlendirilmesi gerektiğini bizlere göstermektedir (Atasoy, 1998).

Müze eğitimi, müzelerde oluşturulan koleksiyonlardan yararlanarak insanlardaki merak duygusuna hitap ederek, ilgi uyandıran ve heyecan veren bir yapıda eğitim programları ve somut aktiviteler aracılığıyla gerçekleşen öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin tümüdür (Karadeniz ve Çıldır, 2014). Müze eğitiminin temelinde, ziyaretçiler ile koleksiyonlar arasında kurulan diyaloglar aracılığıyla, ziyaretçilerin yaşamlarını anlamlandırmalarını sağlamak yatmaktadır (Tezcan Akmeahmet, 2013).

Erdoğan (2003), müzelerin en önemli amacının eğitim olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca müzelerin eğitim işlevinin yanında bireylerin çağa ayak uydurmasına ve geleceğini şekillendirmesine hizmet etmesi gerektiğini belirtmiştir. Atagök (1999), ise müzelerin ulusların kültürel mirasını muhafaza edip depoladığını ve bu sayede toplumların kültürel gereksinimlerini giderdiğini belirtmiştir. Bunu ise eğitimsel aktiviteler aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Nitekim müzeler geleceği inşa etmede, yaratıcı hayal gücünü ortaya çıkarmada, özgüveni üst seviyeye taşımada ve öz yargılama kapasitesini artırmada büyük öneme sahiptir (Pamir, 2008).

Tırpan (1982), müzelerin tarihsel bir bilgi deposu ve hazinesi olduğunu, araştırma amacına hizmet ettiğinden yapılacak icatlara öncülük eden yaşayan öğretim ortamı olduğunu ifade etmiştir. Bu yönüyle müzeler, öğretici bir misyon yüklenen kuruluşlardır. Nitekim formal eğitim görmekte olan bireylerin müzeler vasıtasıyla eğitim görmeleri, içinde yaşadıkları toplumu tanıma, anlama ve geleceğe aktarma konularında somut yaşantılar sağlamaktadır. Yaygın eğitim alanında da müzeler gerek ulusal gerekse de uluslararası kültürü tanıma ve etkileşim kurma gibi birçok amaca hizmet ettiğini söyleyebiliriz (Mercin, 2017). Bu bağlamda müzede gerçekleştirilen eğitim faaliyeti kısa süreli değil, hayat boyu öğrenme sağlayan bir araç olarak görülmesi gerekmektedir. Zira müze insanlığa yaşamının her döneminde faydalanabileceği eşsiz olanaklar sunar. Çünkü farklı duyu organlarına hitap eden bir niteliğe sahip olan müzeler kalıcı öğrenmeler sağlayan bir lokomotifdir (Hooper-Greenhill, 1999).

Müzeler aracılığıyla tarihsel değere sahip olan bir mekâna yapılan gezilerin; çocukların kavram haznesini genişlettiği, eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısı kazandığı, kanıt kullanma ve değişim ve sürekliliği algılama becerisini geliştirdiği ve en önemlisi tarihsel empati becerisi kazanmasına yardımcı olduğu görülmektedir (Safran ve Ata, 1998). Nitekim okulda verilen eğitim daha çok zihinsel kavramlara yönelikken müzeler, çocukların kendi duygularının farkına varma ve onları anlamlandırmalarına katkı sağlamaktadır (Seidel ve Hudson, 1999).

Müzeler çocuklara somut yaşantılar aracılığıyla öğrenme olanağı sunar (Oruç ve Altın, 2008). Müzelerin bu amaçla kullanılması anlamlı ve kalıcı öğrenmeler sağlar (Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012). Allard, Boucher ve Forest (1992), müze eğitiminin dersi eğlenceli bir hale getirdiği ve dolayısıyla çocukların motivasyonu ve ilgilerinin arttığını ifade etmiştir. Çerkez,

(2011)'de müze ve eğitimi harmanlayan müze eğitiminin aktif eğitimin bir parçası olduğunu, günceli yakalamada ve geleceği inşa etmede önemli bir unsur olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca müze eğitimi çocukların, farklı kültürleri kabullenmesine, çevreye karşı duyarlı bir birey olmasına, kendi değerlerini ve davranış örüntülerini oluşturmalarına yardımcı olur (Uçar, 2014). Talboys, (2016) ise müze eğitiminin çocuklara gerek grup halinde gerekse de aile ile keşfetme olanağı sağlayacağını bu durumun da özgüven kazandıracağını ve yeni öğrenmeler için motivasyonlarını artıracığını ifade etmiştir. Nitekim müzeler sayesinde öğrencilerde estetik duygular gelişir ve düş gücü artar. Zira müzeler aracılığıyla çocuklar nesnelere tanır, dokunur, karşılaştırma yapar, zihinsel şemalarını oluşturur. Tüm bu üst düzey beceriler çocuğun gelişimine katkı sağlar (Hein, 1998, akt., Alpagut, 2009).

Broek (2015), müzelerin etkili öğrenme ortamı olarak nitelendirilmesinin nedenlerini şu şekilde ifade etmiştir:

- Müzelerdeki fiziksel ortam sınıf ortamından farklıdır ve müzeler çocuklarda sinema, kütüphane ve sergi gibi ortamların karışımı olarak algılanmaktadır.
- Müzelerde bulunan koleksiyonlar özgünlük amacına hizmet etmektedir.
- Koleksiyonları tanıtmak ve açıklayıcı bilgiler vermek için uzman kişiler müzelerde hizmet vermektedir.
- Koleksiyonların farklı duyu organlarına hitap edecek nitelikte olması öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır.

Bu bilgiler ışığında müze eğitimi, müze ortamında çeşitli etkinlikler vasıtasıyla somut yaşantılar elde etmeyi sağlayacak tüm çalışmalar şeklinde tanımlanabilir (Zilcioğlu, 2008). Ayrıca bireyler, müzede bulunan nesnelere ifade ettikleri anlamlar ile müze tüketicisi arasında bir sentez kurar.

Müzeler hakkında bahsi geçen tanımlamalar ve amaçlardaki değişkenlerden ötürü müze türleri de farklı kategorilerde ifade edilmektedir (Demir, 2001). "Müzeler koleksiyonlarına göre; arkeoloji, etnografya, tarih, güzel sanatlar, çocuk, bilim ve teknik müzeleri gibi kategorilerde sınıflandırılmaktadır" (Kale, 2014, s. 243).

Dünyadaki müzeler genellikle; "Sanat Müzeleri, Tarih Müzeleri, Antropolojik Müzeler (Arkeoloji, Etnoloji, Folklor), Doğa Tarihi Müzeleri, Bilim ve Endüstri Müzeleri, Çeşitli uzmanlık dallarıyla ilgili müzeler (cam, tütün, şarap, sağlık, vb.)olarak sınıflandırılmaktadır." (Sezgin ve Karaman, 2009, s.11-12).

Sanat Müzesi, sanat eserlerinden meydana gelen müzelerdir. Sanat değeri taşımakla beraber bilimsel niteliğe de sahip olan eserleri parçalar halinde toplayıp; sanata dair çeşitli değişkenleri koleksiyonlarında insanlığa sunar (Sezgin ve Karaman, 2009; Varol Akçe, 2011). Çocuk Müzesi, çocukların şu ana kadar görmedikleri etkinlikler aracılığıyla, çocukları heyecanlandıran, eğlendiren ve eğiten müzelerdir. Nitekim bu amaç doğrultusunda çocuk eser etkileşimini üst düzeye çıkarmak için sergiler çocukların ilgisini çekecek şekilde tasarlanır (Hooper-Greenhill, 1999a; Zilcioğlu, 2008). Ayrıca çocuk müzeleri, bireysel farklılıklardan

doğan öğrenme stillerine ve düşünce yapısına sahip olan çocuklara merakı aşıl原因 kurumlarıdır (Onur, 2012). Arkeoloji Müzesi, kazılar aracılığıyla ortaya çıkarılan araç, gereç ve nesnelere meydana gelen müzelerdir (Riviere, 1962; Önder, 1985). Tarih Müzesi, herhangi bir ülke, şehir, yöre veya toplumun tarihsel zaman içerisindeki gelişim evresini sistematik bir şekilde mali, diplomatik ve kültürel açıdan koleksiyonlarında harmanlayan müzelerdir (Madran, 1999; Mercin, 2002). Topkapı Sarayı (İstanbul), Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara) tarih müzelerine örnek verilebilir. Ekonomimüze ise daha çok ticari etkinliklerin yer aldığı bu müze türünde sanayi devrimine yenik düşen üretim yöntemlerinin insanlığa tanıtılıp, somut olarak canlandırıldığı ortamlardır (Madran, 1999; Sezgin ve Karaman, 2009). “Bilim ve Teknoloji Müzesi içerikleri, koleksiyonları ve mekânlarıyla özelleşmiş, toplumun bilimsel ve teknik faaliyetlerinin sergilendiği müzelerdir. Demiryolları, havayolları, kara taşıtları gibi ulaşım ile ilgili teknolojilerin sunulduğu müzeler ile tarım ve sanayi ürünleri, mineral bilim, uzay, astronomi, tıp, maden ve metalürji müzeleri bu tür müzeler arasında gösterilebilir” (Madran, 1999, s. 9). Etnografya müzeleri, çeşitli toplumlara ve bu toplumların ortaya koyduğu kültürel mirasın arz edildiği müzelerdir. Nitekim toplumun kültürel değerlerini çeşitli aktivitelerle canlandırarak kuşaktan kuşağa sağlan kültürel aktarıma öncülük etmektedir (Atasoy, 2000; Abacı, 2005). Bu müze türünde yazılı olmayan ürünler sergilenmektedir. “Örneğin, bir kişinin silahı, çömleği, elbisesi, ziraat ve iktisadi aletleri gibi eşyalar bulunur” (Şapolyo, 1936, s.102). 21.yy’da ise teknolojinin gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkan, zamandan ve mekândan bağımsız öğrenmeler gerçekleştiren bir diğer müze türü olan Sanal Müzeler, çeşitli medya yayın organları tarafından dizayn edilen, insanlık ile sınırsız iletişim imkânı sunan ve bunu farklı diyalog yöntemleri ile yapan erişimi kolay olan müzelerdir (Çolak, 2006).

“Müzelerin işlevleri, 19. yüzyılın geleneksel anlayışı doğrultusunda toplama, koruma, belgeleme, depolama ve sergileme şeklindedir. 20. yüzyılda bu işlevler arasında eğitim de eklenmiştir. 21. yüzyılda ise müzenin işlevleri koruma, araştırma ve iletişimdir” (Özkasım, 2013, s. 11).

Müzelerin iletişim işlevine bakacak olursak ziyaretçilerin yapmış olduğu araştırma çalışmaları, eğitim kapsamında yapılan eğlenme ve dinlenme imkânı sunan aktiviteler ve bilgi transferi gibi müze içerisinde yapılmakta olan tüm etkinlikleri barındıran bir işlevdir (Hooper-Greenhill, 1999a; Akt., Uralman, 2012). Müzelerin bir başka işlevi belgelemedir. Zira müzelerde sergilenen koleksiyonların etiketlemeler ve fotoğraflar aracılığıyla korunması büyük önem arz etmektedir. Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak günümüzde bu belgeleme işlemi daha ekonomik, daha kolay ve daha kalıcı yapılabilmektedir (Mercin, 2002).

Onur’a göre (2012), müzeler çeşitli nesnelere insanlığın hizmetine sunan ve sergileyen mekânlardır. İlginç ve zengin bir veri kaynağı sunmasından ötürü şaşırtıcı olabilmektedir. Bu da müzelerin öğrenme ve öğretmeye hizmet ettiğini göstermektedir. Bu durum kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi için ilgi çekici ve şaşırtıcı niteliklere sahip olmak bir ön koşuldur.

İnsanlığın kültürel mirasını, sanatsal ve bilimsel çalışmalarını toplumsal yapının her kesimine ulaştırılması müzelerin eğitim işlevi kapsamında değerlendirilir. Nitekim çağımızda müzeler birer eğitim ve kültürün beşiği olarak nitelendirilmektedir (Özkasım, 2013). Bu bağlamda müzeler, geçmişin maddi ve manevi değerlerini geleceğe aktararak hafıza tazelemektedir. Bu durum toplumun gelişmesine hizmet ettiğinden müzelerin yaygın eğitim kurumu niteliğine sahip olduğunu göstermektedir (Yavuzoğlu Atasoy, 1999).

Atagök (1999), müzelerin genel olarak işlevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

1. Müzeler, geçmişe ait kültürel değerlere sistemli bir şekilde ve tarafsız olarak muhafaza eder ve insanlığa sunar.
2. İnsan doğasının gelişim evrelerini resmi olarak belgelendirir ve bireyleri aydınlatır.
3. Ulusal ve uluslararası değerlerin gelişimine katkı sağlar ve bireylerin yaratıcılık becerisine hizmet eder.
4. Bireylerin, yaşadığı çağa entegre olabilmelerini sağlayacak değerlerin önemini kavramasına ve içselleştirmesine fayda sağlar.
5. Değişen ve gelişen dünyada yalnızlaşan insanlara alternatifler sunarak yaşamda var olmasını sağlar.
6. Farklı değişkenler aracılığıyla toplumların gelişimine yardımcı olur.
7. Bireylerin içinde bulunduğu sosyal yapıyı tanımasını sağlayarak toplumsallaşmasına katkı sağlar.
8. Farklı kültürlerin etkileşim kurmasına olanak sağlar ve küresel vatandaşlık gayesine hizmet eder.

Ayrıca Pierre Rebetez'e göre (1969) günümüzdeki müzelere eğitsel ve kültürel görevler yüklenmektedir. Bunlar:

1. Müzeler yeni bir görev üstlenerek öğretim işlevine hizmet etmelidir.
2. Bireylerin yaratıcılık potansiyellerini keşfetmelerini sağlamalıdır.
3. Bireyleri toplumsal yaşam pratiklerinde var ederek toplumsallaşmasına yardımcı olmalı.
4. Bireylerin boş zamanlarını değerlendirebileceği aktivitelerle sentezlenmelidir.

Paykoç-Baykal (2000) ise müzelerin amaçlarını şu şekilde belirtmiştir:

- İnsanlığın içinde yaşadığı toplumsal yapıya yabancılaşmasını engellemek
- Dün ve bugün arasında sentez kurarak hayatı anlamlandırma
- Hizmete sunulan eserler ile bireylerin etkileşimini sağlayarak toplumsal yaşam ile bütünleşmeyi gerçekleştirmek ve bu sayede araştırma ve sorgulama becerisinin gelişimine katkı sağlamak

- İletişim ve öğrenme için ön koşul sağlamak ve bu amaçla müzeyi hayatın bir parçası haline getirmek.

Ülkeler eğitim sistemlerini, aktif olarak sürekli değişim ve gelişme gösteren çağımıza entegre olabilecek bir duruma getirme amacı gütmektedir (Doğanay, 2008). Bu doğrultuda ülkeler, eğitim ve öğretim alanlarında, teknoloji entegrasyonunda, yöneticilik profilinde, öğrenme ve öğretme anlayışında değişiklik yapmaya gitmişlerdir (Gömleksiz ve Kılınç, 2012). Ülkemiz de bu anlayış doğrultusunda birçok yeniliğe ve değişime gitmiştir. Bunun en önemli sonucu ise öğretim programlarının revize edilmesidir. Zira öğretim programları eğitimin temelini oluşturmakta ve eğitim kurumlarında yakın ve uzak hedefler doğrultusunda bireyler inşa etmede önem arz etmektedir. Nitekim eğitim kurumlarındaki başarı öğretim programlarındaki başarıyla doğru orantılıdır. Bu bağlamda öğretim programları bireyi etkin kılan yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde dizayn edilmiştir (Baysal, 2006; Nas, 2006).

Bu yaklaşım aracılığıyla, öğrenci merkezli bir eğitim yöntemi ortamı çıkmış, çocukların bilgiyi alıcı konumdan çok yapılandırması ve davranışlarına yansıtması söz konusu olmuştur. Nitekim ezberci bir anlayıştan çok transfer edilebilir ve yeniden yapılandırılabilir aktif bilgi edinme süreci bu yaklaşımın yapı taşı oluşturmaktadır (Baysal ve Göksel, 2014). Bu nedenle günümüzde yapılan eğitim öğretim faaliyetleri sınıf ortamıyla sınırlı kalmayıp birçok yerde yapılmaktadır. Çocukların anlamlı ve kalıcı öğrenmeler sağlaması için sınıf dışı ortamlar gerçek yaşam koşulları sağlamada çok büyük öneme sahiptir (Altın ve Demirtaş, 2014). Zira yaşam okulun kendisidir. Bu nedenle hedef kazanımların sadece okul ortamında kazandırılmaya çalışılması ciddi yetersizliğe sebep olmaktadır (Tarman, Ergür ve Eryıldız, 2012). Okul dışı ortamlardan yararlanarak somut yaşantılar aracılığıyla bilgi edinme süreci sosyal bilgiler dersinin amaçları içerisinde yer almaktadır.

Sosyal bilgilerin çeşitli tanımları olmakla beraber, ABD’de Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi [National Council of the Social Studies (NCSS)] tarafından yapılan tanım; “Sosyal bilgiler, bireylere vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sosyal ve beşeri bilimleri bütünleştiren bir alandır. Okul müfredat programı kapsamında sosyal bilgiler; tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojiye ek olarak beşeri, matematik ve fen bilimlerinden uygun olan içerikler üzerinde düzenli ve sistemli bir çalışma sağlar” (NCSS, 1994) şeklindedir.

MEB (2005b), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda sosyal bilgiler dersini şu şekilde tanımlamıştır: “Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.”

2018 yılında yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yapılan açıklamada okul dışı mekânlar olarak nerelerden faydalanılması gerektiği şu şekilde belirtilmektedir:

“Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmesi gerekmele beraber bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir” (MEB, 2018, s.9).

Bu açıklamadan yola çıkarak okul dışı öğrenme ortamlarından birinin müzeler olduğunu ifade edebiliriz.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla “ne öğretilmesi” sorusu yerine “nasıl öğrenir” sorusu dikkat çekmektedir (Koç ve Demirel, 2004). Bu bağlamda yenilenen 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (SBDÖP) var olan kazanımların bireylere nasıl kazandırılacağı büyük önem arz etmektedir.

Sosyal bilgiler dersinde, kazanımların somutlaştırılmasında gerek gerçek yaşam örüntüleri sağlamada gerekse de farklı öğretim yöntem ve tekniği kullanmak önemlidir. Nasıl ki Fen Bilimleri dersinde yer alan konular laboratuvar aracılığıyla öğretilmekteyse sosyal bilgiler dersinde de müze ve tarihi yerler tarih konularının anlaşılması ve öğretilmesi için ciddi bir somut yaşam alanı olmaktadır (Meydan ve Akkuş, 2014). Nitekim çocuklar geçmişe dair kültürel mirası öğrenerek; bugünü şekillendirecek ve geleceğini inşa edecektir. Bu inşa sürecinde eğlenceli, farklı ve ilgi çekici niteliklere sahip olan araçlardan biri de müzelerdir (Solmaz, 2015).

Müzeler, yapılandırmacı yaklaşımın yansıtılarak revize edildiği öğretim programlarında bireylerin aktif olarak öğrenme sağlayacakları mekânların başında gelmektedir. Özellikle sosyal bilgiler dersinde sıkıcı olan tarih konularının öğretimine farklı bir boyut kazandırarak kalıcı öğrenmeler sağlamaktadır (Demircioğlu, 2010). Ercan (2007)’da tarih konularının öğretiminde ciddi zorluklar yaşandığını özellikle dikkat dağınıklığı, ilgi ve motivasyon eksikliğinin konuların anlaşılmasını güçleştirdiğini belirtmiştir. Bu durumun zaman içerisinde derse karşı da olumsuz bir tutum sergilenmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda olumsuzlukları ortadan kaldırmak için müzeler en iyi öğrenme mekânları olarak göze çarpmaktadır. Yılmaz ve Şeker (2011), ise sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin kullanımının çok kültürlülüğe hizmet edeceğini ve kültürel değerlerin muhafaza edilmesinde fayda sağlayacağını belirtmiştir. Bu bağlamda ülkemizde çok kültürlü toplumsal yapıda hoşgörü ortamı sağlamak için müzeler önemli bir ortam olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde müze türlerinden biri olan sanal müzelerin, sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının ulusal ve uluslararası müzeyi okul ortamına taşıması bakımından çocuklarda estetik unsurları harekete geçirmekte ve sanatsal beceriler kazandırmaktadır (Ustaoglu, 2012).

Ayrıca müzelere yer alan tarihi eserler çocuklarda tarihsel empati becerisinin geliştirilmesine yardımcı olur (Egüz ve Kesten, 2012). Nitekim tarihi mekânlar birinci elden kaynak sağlayarak geçmişi tanımda, kişileri ve olayları somut olarak anlamlandırmaktadır. Bu bağlamda somut yaşantılar sunan, bireysel farklılıklara hizmet eden, kalıcı öğrenmeler

sağlayan, tarihsel empati becerisini geliştiren, farklılıklara karşı saygılı ve hoşgörülü olmada çok büyük öneme sahip olan müzelerin sosyal bilgiler dersinde kullanılması gerekmektedir (Şaşan, 2002).

“TTKB tarafından 24.01.2008’de 2 Sayılı Karar ile sosyal bilgiler dersi programının uygulanması ile ilgili açıklamalar bölümüne ve kazanım tablolarındaki açıklamalar kısmına ‘Müze ile Eğitim’ ile ilgili ilavelerin yapılması kararlaştırılmıştır. 2008-2009 öğretim yılında uygulamaya konulan bu karar ile birlikte sosyal bilgiler dersi içinde verilmek istenen kazanımlardan 35 tanesinin müze ile eğitimle verilmesi uygun bulunmuştur” (MEB, 2005a; MEB, 2005b). Ancak yenilenen 2018 SBDÖP’deki kazanımlarda doğrudan müzelerle ilgili bir açıklama veya yönergeye rastlanmamıştır. Bu bağlamda yapılan çalışma literatürdeki boşluğu doldurmak için önem arz etmektedir.

Literatür incelendiğinde müze kullanımına ilişkin farklı branş öğretmenlerinin ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesine (Ata, 2002; Filiz, 2010; Egüz ve Kesten, 2012; Kısa, 2012; Selanik Ay ve Kurtdede Fidan, 2014; Solmaz, 2015; Demir ve Tak, 2019) ve farklı derslerde müze kullanımına (Güleç ve Alkış, 2003; Gürkan, 2004; Çulha, 2006; Yeşilbursa, 2006; Utku, 2008; Yıldırım ve Çerkez, 2011; Tahiroğlu, 2012; Ustaoglu, 2012; Şişman, 2019; Egüz, 2020; Kaba, 2021; Sevigen, 2021) yönelik birçok çalışmanın yer aldığı görülmüştür. Ayrıca “sosyal bilgiler programı tarih öğretiminde İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin okul dışı eğitim ortamı olarak kullanılabilmesi” (Akmehmet, 2005), “sosyal bilgiler dersleri konularının öğretiminde düzenlenecek müze ile eğitim faaliyetlerinin programlanması” (Ekelik, 2010), “sosyal bilgiler ders konularından müzede işlenebilecek belirli bir konuyu ve müzelerin ders açısından uygunluğu” (Sönmez, 2011), ve “sosyal bilgiler öğretim programında müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşımları (Tokat ili örneği)” (Demir, 2015) gibi bazı spesifik çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Sosyal bilgilerde müze kullanımına yönelik öğrencilerin akademik başarı ve tutumuna etkisi ile öğrenci ve öğretmen görüşleri kapsamında çalışmalar çok fazla olmakla beraber doğrudan 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda (SBDÖP) yer alan kazanımlarda müze kullanımına ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Nitekim SBDÖP’de yer alan kazanımlar ve öğrenme alanlarında, müze kullanımına ne derecede ve nasıl yer verildiği büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda somut yaşantılar yoluyla deneyim kazanmaya yardımcı olan müzelerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda kullanım durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 2018 SBDÖP’te müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar hangileridir?
- 2018 SBDÖP’te müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel yöntemle desenlenmiş çalışmalarda incelemeye konu olan olay veya olgular hakkında gerçekçi, bütünleştirilmiş ve derinlemesine bir veriye ulaşma çabası söz konusudur (Morgan, 1996; Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniğiyle toplanmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Şimşek ve Yıldırım, 2021, s.189). "Eğitim alanında ders kitapları, müfredat, öğrenci ve öğretmen el kitapları, ders ve ünite planları, öğretmen dosyaları, eğitimle ilgili resmi belgeler veri kaynağı olarak kullanılabilir" (Goetz & LeCompte, 1984; Bogdan & Biklen, 1992). Çalışmanın amacına ulaşması için öğretim programı gerekli içeriğe sahip doküman olarak belirlenmiştir. Tümevarım analizinin temel amacı, benzer yönleri bulunan verileri, belirli kavram ve temalar etrafında sentezlemek ve bu kavram ve temaları okuyucu kitlesinin anlamlandırabileceği bir şekilde düzenlemek ve yorumlayarak sonuçlara ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu amaçla aşağıda belirtilen işlemler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın veri kaynağını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlan 2018 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. sınıf) oluşturmaktadır. Bulgular SBDÖP'de yer alan verilerden oluşmaktadır. Araştırmacının ortaya koyduğu verileri ve yorumları desteklemek ve müze kullanımının içeriğinde neler olduğunu göstermek amacıyla veri kaynağı olarak kullanılan SBDÖP'den alıntılara yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan öğretim programının künyesi aşağıda verilmiştir:

- MEB. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar). MEB Yayınları.

Verileri toplamak için literatür taraması yapıldıktan sonra ve SBDÖP'de yer alan yönergeler de göz önünde bulundurularak sosyal bilgiler alanında uzman iki Doç. Dr.'nin görüşleri de alınarak müze kullanımına ilişkin kontrol listesi oluşturulmuştur. Müze kullanımının temel yapısını ortaya koyan niteliklerine kontrol listesinde yer verilmiştir. Ayrıca SBDÖP'de yer alan 131 kazanım incelenmiş ve bu kazanımların açıklamaları doğrultusunda bir liste hazırlanmıştır. Kontrol listesi aracılığıyla kazanımlar müze kullanımının özelliklerine göre oluşturulan gruba dağıtılmıştır.

Verilerin Geçerliliği ve Güvenirliği

"Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliği sağlamanın en önemli aşaması; araştırmacının veri toplama, veri analizi ve yorumlanması süreçlerinde tutarlı olması, araştırmanın tüm aşamalarını ayrıntılı ve açık bir şekilde ifade etmesidir" (Yüksel, Mil ve

Bilim, 2007). Bu araştırmada geçerliğin ve güvenilirliğin sağlanması için; araştırmının deseni, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ve veri analizleri açıkça belirtilmiştir. Araştırmının güvenilirliğini belirlemek amacıyla kaynak olarak kullanılan SBDÖP’de müze kullanımını gerektiren kazanımlar yazarlar tarafından incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda görüş birliği ve görüş ayrılığı olan kazanım sayıları belirlenmiştir. Daha sonra araştırmının güvenilirliği için Miles ve Huberman’ın (1994), belirttikleri formül ($\Delta = C \div (C + d) \times 100$) formülü kullanılmıştır. Formülde, “ Δ : Güvenirlik katsayısını, C: Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısını, d: Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu/terim sayısını ifade etmektedir.” “İçsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması” beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994, akt. Baltacı, 2017, s. 8.; Patton, 2002). Bu hesaplamada sonuç %86 bulunmuş ve araştırma güvenilirliği için yeterli düzeyde kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmının verileri içerik analizine tabi tutulmuş ve değerlendirilmiştir.

“İçerik analizinin temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması gerekir. Daha sonra ortaya çıkan kavramların mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekir. Elde edilen kavramlar, araştırmacıyı temalara götürür. Bu temalarla olgular, daha iyi düzenlenebilir ve anlaşılır bir duruma getirilebilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227).

Bu araştırmada 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı müze kullanımı doğrultusunda incelendiği için içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada problem durumu doğrultusunda elde edilen veriler temaya uygun olarak düzenlenip yorumlanmıştır. Veri analizi esnasında 8 kazanımda müze kullanımının gerekliliği konusunda tereddüt yaşanmıştır. Bu bağlamda sosyal bilgiler alanında ve nitel araştırma (doküman analizi) konusunda çalışmaları bulunan iki Doç. Dr.’den görüşler alınarak tereddüt edilen 8 kazanımdan 6’sı müze kullanımı ile ilişkilendirilerek çalışmaya dâhil edilmiştir.

Çalışmada SBDÖP’de yer alan kazanımların müze kullanımı bakımından ilişkisi sınıf bazında tablolastırılarak verilmiştir. Yapılan ilişkilendirmeleri açık bir şekilde görebilmek için gerekli görülen yerlerde kazanımların öğretim programında belirtilen açıklamalarından da faydalanılmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan tablolarda mevcut olan kazanımlar müze kullanımı ilişkisi doğrultusunda incelenerek yorumlanmıştır.

Bulgular

Araştırmada SBDÖP’de yer alan kazanımlar ve bu kazanımların yer aldığı öğrenme alanları müze kullanımı bakımından incelenerek tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

Araştırmada 4. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı incelenerek Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. 4. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlarının öğrenme alanlarına göre dağılımı

Öğrenme alanı	f	%
Birey ve Toplum	-	-
Kültür ve Miras	4	36,36
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	-	-
Bilim, Teknoloji ve Toplum	3	27,27
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	-	-
Etkin Vatandaşlık	1	9,09
Küresel Bağlantılar	3	27,27
Toplam	11	-

Tablo 1 incelendiğinde; 4. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların en fazla 4 (%36,36) “Kültür ve Miras” öğrenme alanıyla ilişkili olduğu, en az 1 (9,09) ilişkili olan öğrenme alanı ise “Etkin Vatandaşlık”tır. Ayrıca “Birey ve Toplum” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında müze kullanımı ile ilişkilendirilecek herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. Araştırmada kapsamında 4. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar incelenerek Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. 4. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar

SB.4.2.1. “Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.”
SB.4.2.2. “Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.”
SB.4.2.3. “Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.”
SB.4.2.4. “Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele’nin önemini kavrar.”
SB.4.4.1. “Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.”
SB.4.4.2. “Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımını karşılaştırır.”
SB.4.4.3. “Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır.”
SB.4.6.4. “Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.”
SB.4.7.1. “Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır.”
SB.4.7.3. “Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.”
SB.4.7.4. “Farklı kültürlerle saygı gösterir.”

Tablo 2 incelendiğinde; 11 kazanım müze kullanımı ile ilişkilendirilmiştir. SB.4.2.1. “aile tarihi çalışması ve nesnelere”, SB.4.2.2. “millî kültür”, SB.4.2.3. “çocuk oyunları”, SB.4.2.4. “Millî Mücadele kahramanları”, SB.4.4.1., SB.4.4.2., ve SB.4.4.3. “teknolojik ürünler, mucitleri ve kullanımları”, SB.4.6.4. “bağımsızlık ve özgürlük”, SB.4.7.1. “dünya üzerindeki devletler”, SB.4.7.3. “kültürel unsurların karşılaştırılması” ve SB.4.7.4. “farklı kültürlerle saygı” (MEB, 2018) gibi ifadelerin müze kullanımı ile ilişki olduğu görülmüştür.

Araştırmada incelemeye konu olan bir diğer sınıf düzeyi 5. sınıftır. 5. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. 5. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlarının öğrenme alanlarına göre dağılımı

Öğrenme alanı	f	%
Birey ve Toplum	-	-
Kültür ve Miras	5	45,45
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	-	-
Bilim, Teknoloji ve Toplum	2	18,18
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	-	-
Etkin Vatandaşlık	-	-
Küresel Bağlantılar	4	36,36
Toplam	11	-

Tablo 3 incelendiğinde; 5. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların en fazla 5 (%45,45) “Kültür ve Miras” öğrenme alanıyla ilişkili olduğu, en az 2 (18,18) ilişkili olan öğrenme alanı ise “Bilim, Teknoloji ve Toplum”dur. Ayrıca “Birey ve Toplum”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında müze kullanımı ile ilişkilendirilecek herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Araştırmada kapsamında 5. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar incelenerek Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. 5. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar

SB.5.2.1. “Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”
SB.5.2.2. “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır.”
SB.5.2.3. “Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.”
SB.5.2.4. “Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.”
SB.5.2.5. “Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.”
SB.5.4.1. “Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.”
SB.5.4.4. “Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.”
SB.5.7.1. “Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.”
SB.5.7.2. “Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.”
SB.5.7.3. “Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.”
SB.5.7.4. “Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.”

Tablo 4 incelendiğinde; SB.5.2.1. “somut kalıntılar, Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları” SB.5.2.2. “doğal varlıklar, tarihi mekanlar ve nesnelere”, SB.5.2.3., SB.5.2.4., SB.5.2.5. “kültürel öğeler ve özellikler”. SB.5.4.1 “teknoloji kullanımı”, SB.5.4.4. “bilim insanları ve buluşlar”, SB.5.7.1. “ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkiler” SB.5.7.2. “iletişim ve ulaşım teknolojisi” SB.5.7.3. “turizm” ve SB.5.7.4. “ortak miras öğeleri” (MEB, 2018) gibi ifadelerin müze kullanımı ile ilişki olduğu görülmüştür.

Araştırmada incelemeye konu olan bir diğer sınıf düzeyi 6. sınıftır. 6. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. 6. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlarının öğrenme alanlarına göre dağılımı

Öğrenme alanı	f	%
Birey ve Toplum	2	22,22
Kültür ve Miras	4	44,44
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	-	-
Bilim, Teknoloji ve Toplum	2	22,22
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	-	-
Etkin Vatandaşlık	1	11,11
Küresel Bağlantılar	-	-
Toplam	9	-

Tablo 5 incelendiğinde; 6. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların en fazla 4 (%44,44) “Kültür ve Miras” öğrenme alanıyla ilişkili olduğu, en az 1 (11,11) ilişkili olan öğrenme alanı ise “Etkin Vatandaşlık”tır. Ayrıca “Birey ve Toplum”, “İnsanlar, Yerler ve

Çevreler", "Üretim, Dağıtım ve Tüketim" ve "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanında müze kullanımı ile ilişkilendirilecek herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Araştırmada kapsamında 4. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar incelenerek Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. 6. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar	
SB.6.1.1.	"Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler."
SB.6.1.2.	"Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder."
SB.6.2.1.	"Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur."
SB.6.2.3.	"Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder."
SB.6.2.4.	"Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder."
SB.6.2.5.	"Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar."
SB.6.4.1.	"Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir."
SB.6.4.2.	"Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri sürer."
SB.6.6.6.	"Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder."

Tablo 6 incelendiğinde; SB.6.1.1. "sosyal roller", SB.6.1.2. "sosyal, kültürel ve tarihî bağlar" SB.6.2.1. "Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletleri", SB.6.2.3. "Türklerin İslamiyet’i kabulleri", SB.6.2.4. "Türklerin Anadolu’yu yurt edinme süreci", SB.6.2.5. "tarihî ticaret yolları", SB.6.4.1. "sosyal bilimler", SB.6.4.2. "bilimsel ve teknolojik gelişmeler" ve SB.6.6.6. "kadına verilen değer" (MEB, 2018) gibi ifadelerin müze kullanımı ile ilişki olduğu görülmüştür.

Araştırmada incelemeye konu olan bir diğer sınıf düzeyi 7. sınıftır. 7. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. 7. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı		
Öğrenme alanı	f	%
Birey ve Toplum	-	-
Kültür ve Miras	4	33,33
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	1	8,33
Bilim, Teknoloji ve Toplum	3	25
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	2	16,66
Etkin Vatandaşlık	2	16,66
Küresel Bağlantılar	-	-
Toplam	12	-

Tablo 7 incelendiğinde; 7. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların en fazla 4 (%33,33) "Kültür ve Miras" öğrenme alanıyla ilişkili olduğu, en az 1 (8,33) ilişkili olan öğrenme alanı ise "İnsanlar, Yerler ve Çevreler"dir. Ayrıca "Birey ve Toplum" ve "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanında müze kullanımı ile ilişkilendirilecek herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Araştırmada kapsamında 7. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar incelenerek Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. 7. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımlar

SB.7.2.1. “Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.”
SB.7.2.2. “Osmanlı Devleti’nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.”
SB.7.2.4. “Osmanlı Devleti’nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.”
SB.7.2.5. “Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.”
SB.7.3.1. “Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.”
SB.7.4.1. “Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler.”
SB.7.4.2. “Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.”
SB.7.4.3. “XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder.”
SB.7.5.1. “Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.”
SB.7.5.2. “Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.”
SB.7.6.1. “Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.”
SB.7.6.2. “Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.”

Tablo 8 incelendiğinde; SB.7.2.1. “Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkış süreci”, SB.7.2.2. “Osmanlı Devleti’nin fetih siyaseti”, SB.7.2.4. “Osmanlı Devleti’nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim”, SB.7.2.5. “Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışı”, SB.7.3.1. “geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler”, SB.7.4.1. “Bilginin korunması, yaygınlaştırılması”, SB.7.4.2. “Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginler”, SB.7.4.3. “XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmeler”, SB.7.5.1. ve SB.7.5.2. “üretim teknolojisi ve toprağın önemi”, SB.7.6.1. “Demokrasinin ortaya çıkışı” ve SB.7.6.2. “Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimine katkıları” (MEB, 2018) gibi ifadelerin müze kullanımı ile ilişki olduğu görülmüştür.

Araştırmada SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı incelenerek Tablo 9’de gösterilmiştir.

Tablo 9. SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımı

Öğrenme alanı	4. sınıf (f)	5. sınıf (f)	6. sınıf (f)	7. sınıf (f)	Toplam	%
Birey ve Toplum	-	-	2	-	2	4,65
Kültür ve Miras	4	5	4	4	17	39,53
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	-	-	-	1	1	2,32
Bilim, Teknoloji ve Toplum	3	2	2	3	10	23,25
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	-	-	-	2	2	4,65
Etkin Vatandaşlık	1	-	1	2	4	9,30
Küresel Bağlantılar	3	4	-	-	7	16,27
Toplam	11	11	9	12	43	100

Tablo 9 incelendiğinde; SBDÖP’de müze kullanımı ile ilişkili olan kazanımların en fazla 17 (%39,53) “Kültür ve Miras” öğrenme alanıyla ilişkili olduğu, en az 1 (%2,32) ilişkili olan öğrenme alanı ise “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”dir. Ayrıca müze kullanımına ilişkin kazanımlara en fazla (12) 7. sınıf kademesinde en az ise (9) 6. sınıf kademesinde yer verildiği görülmüştür.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yapılan çalışmada SBDÖP’de yer alan kazanımların müze kullanımı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Nitekim SBDÖP’de (2018, s.10) sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmesi gerektiği ifade edilerek “çalışmalar okulun yakın çevresinden okul bahçesi gibi pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb. yönelik olabilir.” şeklinde belirtilmiştir. Bu bağlamda SBDÖP’de yer alan birçok kazanımda müze kullanımına vurgu yapılmıştır. Şişman, (2019)’da SBDÖP’de yer alan birçok kazanımda gerçek ve sanal müzeler ile doğa ve kültürel yerlere geziler düzenlenmesinin, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmelerine katkı sağlayacağını belirtmiştir. Ayrıca müze kullanımının yapılandırmacı yaklaşımın bir ürünü olduğunu bu nedenle de SBDÖP’deki kazanımlarda çokça yer verildiğini söyleyebiliriz. Gerek sanal müzeler gerekse de gerçek müzeler birçok duyu organına hitap ettiğinden, üst düzey beceriler kazandırmada önemli bir öğretim yöntemidir. Bu durum kalıcı ve anlamlı öğrenmeler sağlamak için müzelerin çok büyük önem arz ettiğini göstermektedir. Nitekim müzeler, doğal ve kültürel ürünleri ziyaretçilere arz ederek ve yaşayan canlı ortamlar tasarlayarak ilgi çekici özeliğinden dolayı ziyaretçilerin merak duygusuna hitap eder ve öğrenme faaliyeti için aktif rol alma imkânı sunar. (Filiz, 2010). Çerkez, (2011)’de yapmış olduğu “sosyal bilgiler dersinde müze kullanımına dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi” isimli çalışmasında müze kullanımının öğrencilerin akademik başarı puanlarını oldukça arttırdığını ve öğrencilerin derse karşı olan tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Dewey de müzelerin, zengin bir yaşam deneyimi sağladığını, olumlu davranış sergilemeye yardımcı olduğunu, sahip olduğu niteliklerden dolayı bireysel anlamda haz uyandıran ve eğitimin en önemli parçasından biri olduğunu bu nedenle de ziyaret edilmesi gereken kurumların başında geldiğini ifade etmiştir (Hein, 2004, s.423). Ayrıca müzelerden yararlanmanın çocukların kelime haznesini genişlettiğini ve zihinsel yeni şemalar ortaya çıkardığını söyleyebiliriz (Anderson vd., 2000). Bu durum SBDÖP’de yer alan kazanımların müze eğitimi ile harmanlandığını ve dolayısıyla yapılandırmacı yaklaşıma hizmet ettiğini göstermektedir.

4. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı 4 farklı öğrenme alanı ve 11 kazanım ile ilişkilendirilmiştir. Kazanımlar incelendiğinde; Aile kültürü ve çocuk oyunları konusunda “Etnografik eserlerin sergilendiği müzelerde, ailede günlük hayatı yansıtan nesnelere kap, kaçak, giyim kuşam, ev malzemeleri gibi nesne çalışma yapılabilir.” Kurtuluş savaşı kahramanları için “Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri Müzeler, Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzeleri ve Kurtuluş Savaşı’nın yapıldığı mekânlarda incelemeler yapılabilir” (MEB, 2005a). Teknoloji konusunda ise “Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum, kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelerde nesne çalışması yapılabilir” (MEB, 2005b). Bağımsızlığın sembolü olarak “TBMM Müzesi” incelenebilir. Ayrıca diğer devletlerle olan ilişkilerde “Sanal Müze” gezileri yapılabilir. 4. sınıf SBDÖP’de müze kullanımına ilişkin kazanımların en fazla 4 (%36,36) “Kültür ve Miras” öğrenme alanına

ait olduğu görülmektedir. Ayrıca “Birey ve Toplum” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında müze kullanımı ile ilişkilendirilecek herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. Akyürek (2011), “İlköğretim I. kademe görsel sanatlar dersinde müze eğitiminin tarih ve kültür bilinci oluşturmadaki önemi” isimli çalışmasında görsel sanatlar dersinde kültürel ve tarihi bilincin ortaya çıkarılmasına ilişkin müzelerin, öğrencilerin hayal dünyalarını genişlettiğini, öğrencilere yaptığı çalışmalarında olumlu katkı sağladığını, sanata dair potansiyellerini ortaya çıkarmada fayda sağladığını ve değişik bakış açılarını estetik unsurlarla sentezlediğini ifade etmiştir. Bu durum yapılan çalışmayı destekler niteliktedir.

5. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı 3 farklı öğrenme alanı ve 11 kazanım ile ilişkilendirilmiştir. Kazanımlar incelendiğinde; Somut kalıntılar, Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları, doğal varlıklar ile tarihî mekânlar, nesnelere konularında sanal veya gerçek müze ziyaretleri hedef kazanımların öğretilmesi için kullanılabilir. Nitekim kazanımlardan da anlaşılacağı üzere tarih konularının ağırlıkta olduğu ve bu amaçla milli bilincin harekete geçirilmeye çalışıldığı görülmektedir (Şişman, 2019). Teknoloji kullanımı ile ilgili “Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum ve kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelere gezi düzenlenebilir” (Özensoy, 2013, s.134). Diğer ülkeler ve ortak miras konularında sanal ve gerçek müzelerden yararlanılması öğrencilerin farklı ülkeleri ve ülkemizi tanıma olanağı sağlayabilir. 5. sınıf SBDÖP’de müze kullanımına ilişkin kazanımların en fazla 5 (%45,45) “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait olduğu görülmektedir. Ayrıca “Birey ve Toplum”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında müze kullanımı ile ilişkilendirilecek herhangi bir kazanım bulgusuna rastlanılmamıştır. Ayrıca Sevigen (2021), yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde en fazla “Kültür ve Miras” öğrenme alanında müze kullanılmasını istedikleri sonucuna ulaşmıştır. Nitekim “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer alan kazanımlar incelendiğinde, müze kullanımı ile ilişkilendirilebilecek birçok tarihi mekân ve nesne göze çarpmaktadır. Bu da araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

6. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı 4 farklı öğrenme alanı ve 9 kazanım ile ilişkilendirilmiştir. Kazanımlar incelendiğinde; Şişman (2019, s.43), kadın hakları ile ilgili “Sadberk Hanım Müzesi (İstanbul), İzmir, Antalya, Mersin, İstanbul’da bulunan kadın müzeleri, Ankara Polatlı yakınlarındaki Kurtuluş Savaşı Kadın Müzesi, Şerife Uludağ Kız Olgunlaşma Enstitüsü 100.Yıl Müzesi (Ankara), Latife Hanım Köşkü Anı Evi Müzesi (İzmir)” gibi müzelere ziyaret edilebileceğini belirtmiştir. Karabıyık, (2014a, s.77) ise ilk Türk devletleri ile ilgili dönemin özelliklerini kavrayabilme adına sanal ortamda Orhun Abideleri ile ilgili inceleme yapılabileceğini ifade etmiştir. 6. sınıf SBDÖP’de müze kullanımına ilişkin kazanımların en fazla 4 (%44,44) “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait olduğu görülmektedir. Ayrıca “Birey ve Toplum”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında müze kullanımı ile ilişkilendirilecek herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. Yalçın (2010), ise yapmış olduğu “Tarih öğretim alanı olarak müzelerin kullanılmasının toplumsal tarih bilincinin kazandırılmasındaki etkileri” isimli çalışmada, öğrencilere tarih bilinci kazandırmada, kültürel mirasa karşı duyarlı birer vatandaş olmalarında, derse karşı ilgi, motivasyon ve akademik başarılarının

artmasında, müzelerde yer alan eserlerin korunması gerektiğine karşı duyarlılık göstermede müze kullanımının önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum “Kültür ve Miras” öğrenme alanında müzelerin çokça kullanılmasının gerekliliğini kanıtlar niteliktedir.

7. sınıf SBDÖP’de müze kullanımı 5 farklı öğrenme alanı ve 12 kazanım ile ilişkilendirilmiştir. Kazanımlar incelendiğinde; Osmanlı Devleti ile ilgili konularda “Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Osmanlı Vakfiyeleri, Osmanlı Sikkeleri”nin görülmesi, ziyaret edilmesi uygun olur (Ulu Kalın, 2015, s.346). Osmanlı Devleti’ndeki toplumsal ve ekonomik değişimi kavrayabilme adına “Meclis-i Mebusan ile Sanayi Nefise Mektebi” (Bugünkü adı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) gezi düzenlenebilir (Ulu Kalın, 2015, s.348). Osmanlı kültür ve sanat anlayışı ile ilgili, “İstanbul’da Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı vb. ve Anadolu’da Osmanlı Devleti’nin son dönemleriyle ilgili kurum ve kuruluşlara ait özel müzeler; banka müzeleri, askeri müzeler ve eğitim müzelerine ve kültürel unsurlarla ilgili sergilerin olduğu Türk ve Avrupa müzelerine” (Karabıyık, 2014b, s.71) geziler düzenlenmesi uygun görülür. Geçmişten günümüze yerleşmeyi etkileyen faktörler için “arkeoloji müzelerine, arkeolojik buluntuların sergilendiği Çatalhöyük, Kültepe, Alishar, Truva gibi açık hava müzelerine yapılacak sanal ya da gerçek müzelerle gezi düzenlenebilir” (Karabıyık, 2014a, s.55). Bilginin korunması ve geliştirilmesi konusunda “ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi, MTA Tabiat Tarihi Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Eski Şark Eserleri Müzesi Kadeş Antlaşması Tableti, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne” (Ulu Kalın, 2015, s.349) geziler düzenlenebilir. Türk İslam bilginleri için “İstanbul’daki İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi”ne gezi düzenlenebilir (Şişman, 2019, s.45). XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin etkileri için “PTT Müzesi (İstanbul), İstanbul Demiryolu Müzesi, Aydınlatma ve Isıtma Araçları Müzesi” (Ulu Kalın, 2015, s.351) ziyaret edilebilir. Üretim teknolojisi ve toprağın önemi konusunda “Türkiye’nin çeşitli illerinde bulunan arkeoloji müzeleri ile Anadolu’daki ilk köy yerleşmesi olan Çatalhöyük’e gerçek ya da sanal gezi düzenlenebilir” (Karabıyık, 2014b, s.125). Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimi için yaptıklarını görebilmek adına ülkemizin birçok ilinde bulunan “Atatürk evlerine, Anıtkabir, Kurtuluş Savaşı Müzesi, Amasya Saraydüzü Kışla Binası Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi, Ankara Cumhuriyet Müzesi, Balıkesir Kuvay-i Milliye Müzesi, Mudanya Mütareke Evi Müzesi, Kurtuluş Savaşı’nda Atatürk Konutu ve Vagonu-Ankara, Bandırma Vapuru ve Milli Mücadele Müzesi” (Şişman, 2019, s.45-46) gibi müzelerle geziler düzenlenebilir. 7. sınıf SBDÖP’de müze kullanımına ilişkin kazanımların en fazla 4 (%33,33) “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait olduğu görülmektedir. Ayrıca “Birey ve Toplum” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında müze kullanımı ile ilişkilendirilecek herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. Aydoğan (2020), yaptığı çalışmada öğrencilerin müzelerde karşılaştıkları, arkeolojik objelerin, günümüzde kültürel amaçlara hizmet ettiğinin ve teşhir edilen ürünler üzerinden geçmiş ile günümüz arasında bağ kurarak, günümüzde mevcut olan en sıradan ürünün bile tarihsel bir süreçte sahip olduğunun farkına vardıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca müze ve kültürel miras arasında bir sentez kurulması gerektiğini ifade etmiştir. Nitekim müzelerde sergilenen nesne ve ürünler kültürel aktarıma hizmet etmektedir. Bu durum çocuklarda kültürel mirasa karşı

farkındalık ve saygı oluşturacak ve dolayısıyla çocukların kültürlü bir birey olmasına yardımcı olacaktır. Zira kültürlü olmak, tarihsel süreç içerisinde ortaya konulan mirasın farkında olmak ve bu mirasın kültürel, sosyolojik ve estetik niteliklerini görerek bu niteliklere uygun yeni bir kültürel miras ögesi yaratmaktır (Kaplan, 2019).

Araştırmanın bir başka bulgusu müze kullanıma ilişkin SBDÖP kazanımlarının en fazla "Kültür ve Miras" öğrenme alanıyla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. SBDÖP'de "Kültür ve " Miras" öğrenme alanı "temelde tarih odaklı olan bu öğrenme alanı kültür ve kültürel mirası ön plana çıkararak bir yapıya sahiptir" (MEB, 2018) şeklinde tanımlanmıştır. Etkin bir vatandaşlık kültürü oluşturmak için, geçmişin kültürel değerlerini bilmek bir ön koşul olarak göze çarpmaktadır. Bu bağlamda derslerde müze kullanımı büyük önem arz etmektedir. Nitekim Filiz (2010), müzelerde gerçek nesnelere çalışmalar yapmanın, etkin rol almanın, öğrencilerin "vatanseverlik" ve "kültürel mirasa duyarlılık" bilinci kazanmasında, onlara değerlerini geliştirmelerine yardımcı olacağını ifade etmektedir. Bu doğrultuda "kültür ve Miras" öğrenme alanında müze kullanımının öğrencilerin tarihsel bilgi ve düşüncelerini arttırdığını söyleyebiliriz. Çulha (2006), ise araştırmasında, müzeler aracılığıyla tarihi mekânlarda edinilen kazanımların çocuklarda olumlu tutum geliştirmeye katkı sağladığını, tarihsel empati duygularını geliştirdiklerini ve bu bakış açısıyla bilgilerini yapılandırdıklarını, arkadaşları ile etkileşime girerek iletişim becerilerini geliştiklerini ve bu sayede mutlu olduklarını ifade etmiştir. Bu durum çalışma bulgularını desteklemektedir.

SBDÖP doğrultusunda okul dışı ortamlardan biri olan müzelerin sosyal bilgiler dersinde kullanılması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda eğitim yöneticileri ve eğitim çalışanları müze kullanımına yönelik çalışmalar yapmalı zira sosyal bilgiler dersinde müze kullanımı toplumsal değerleri ve normları kazandırmada kilit rol oynamaktadır. Nitekim amacı etkin vatandaş yetiştirme olan sosyal bilgiler dersinde müzelerin kullanımı bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle tarihsel empati becerisini geliştirmek adına müzelerden faydalanılmalıdır.

Öneriler

- Müze kullanımının öğrenme alanlarına daha dengeli dağıtılması gerekmektedir. Nitekim bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere çok büyük katkısı olan müzelerin her öğrenme alanında asgari düzeyde kullanılması gerekmektedir.
- Öğretim programındaki kazanımların açıklamaları öğretmenlere yol göstermesi bakımından zenginleştirilmeli, müze kullanımı net ve açık bir şekilde ifade edilmelidir. Nitekim birçok kazanımda açıklamalara yer verilmemiştir.
- Araştırma sonuçları öğretmenlerle paylaşılmalı. Nitekim öğretim programlarının uygulayıcıları öğretmenlerdir. Her ne kadar kazanımlarda müze eğitimi kullanımı vurgulanmışsa da öğretmenlerin müzelerden yararlanmaması hedef kazanımların gerçekleştirilmesine engelleyebilir.

Kaynakça

- Abacı, O. (2005). *Çocuk ve Müze*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Akmehmet, K. T. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde arkeoloji müzelerinin nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akyürek, T. (2011). *İlköğretim I. kademe görsel sanatlar dersinde müze eğitiminin tarih ve kültür bilinci oluşturmasındaki önemi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Allard, M., Boucher, S., & Forest, L. (1992). The museum and the school. *McGill Journal of Education*, 29(2), 1-17.
- Alpagut, A. (2009). *Anadolu medeniyetleri müzesi eğitim etkinlikleri ve müze eğitimi*. 38. İcanas 10-15.09.2007. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Alpagut, B. (2003). *Türkiye’de doğa tarihi araştırmalarının örgütlenmesi*. 1. Ulusal Doğa Tarihi Kongresi (s. 63-73). Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği Yayını.
- Altın, B. N., & Demirtaş, S. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri. İçinde M. Safran (Edt.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 509-544). Ankara: Pegem Akademi.
- Altunbaş, A., & Özdemir, Ç. (2012). *Çağdaş müzecilik anlayışı ve ülkemizde müzeler*. <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/4655,makale.pdf?0>. Erişim Tarihi: 28.07.2022
- Anderson, D., Lucas, K., Ian Ginns, S., & Dierking, L. D. (2000). Development of knowledge about electricity and magnetism during a visit to a science museum and related post- visit activities. *Science Education* (84), 658-679.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin “müze eğitimine” ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atagök, T. (1999a). Müze mimarisi. İçinde T. Atagök (Edt.), *Yeniden müzeciliği düşünmek* (s. 71-86). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Atagök, T. (1999b). Çağdaş müzeciliğin anlamı; müze ve ilişkileri. İçinde T. Atagök (Edt.), *Yeniden müzeciliği düşünmek* (s. 131-142). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Atasoy, N. Y. (1998). *“Müze eğitiminde yazılı gereçlerin rolü”*. 4. Müzecilik Semineri Bildiriler. İstanbul: Askeri Müze ve Kültür Sitesi. 16-18 Eylül.
- Aydoğan, Y. (2020). *Kültürel miras bilinci kazanımıyla ilgili müze eğitimi dersi üzerine bir durum çalışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Başaran, C. (1995). *Arkeolojiye giriş I –II*. Erzurum: Aşiyân Kitabevi.
- Baysal, Z. N. (2006). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler programlarının felsefi temelleri. İçinde A. Tanrıoğen (Edt.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (s. 55-74). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bowe, J. A. (2009). Intercultural dialogue and the British museum: a “museum for the world”. İçinde S. Bodo, K. Gibbs, & M. Sani (Edt.), *Museums as places for intercultural dialogue: selected practices from Europe* (s. 14-17). MAP for ID Group.

- Broek, S. (2015). *Why museums are valid learning environments*. <https://ec.europa.eu/epale/en/blog/why-museums-are-valid-learning-environments> Erişim Tarihi: 28.07.2022
- Çerkez, S. (2011). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Çolak, C. (2006). *Sanal müzeler*. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri (s. 291-296). Ankara: Tobb Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi. 21-23 Aralık.
- Çulha, B. (2006). *Tarihsel mekânlarda keşfederek öğrenme yoluyla sosyal bilgiler öğretimine yönelik öğrenci görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demir, A. (2015). *Sosyal bilgiler öğretim programında müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşımları* (Tokat ili örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Demir, A., & Tak, İ. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze ile eğitime yaklaşımları (Tokat ili örneği). *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 1-18.
- Demir, C. (2001). *Müzelerde çağdaş pazarlama*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.
- Demircioğlu, İ. H. (2010). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Egüz, Ş. (2020). Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimi uygulamalarının öğrenciler üzerindeki etkisi. *Milli Eğitim*, 227, 245-270.
- Egüz, Ş., & Kestel, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81-104.
- Ekelik, H. G. (2010). *Sosyal bilgiler derslerinde müze faaliyetlerinin programlanması* (Konya müzeleri örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Erbay, F. (2000). *Doğal afetler ve müzeler*. V. Müzecilik Semineri'nde sunuldu (s. 42-47). İstanbul, Türkiye. 20-22 Eylül.
- Ercan, M. (2007). *Cumhuriyet döneminde ilköğretim sosyal bilgiler programlarındaki sanat konularının yeterliliği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Erdoğan, T. (2003). Türkiye'deki arkeoloji müzelerinde yapılan eğitsel faaliyetler (Dönem Projesi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Goetz, J. C., & LeCompte, M. D. (1984). *Ethnography and qualitative design in educational research*. Orlando: Academic Press.
- Gömlüksiz, M. N., & Kılınç, H. (2012). Küreselleşmenin eğitim programları üzerindeki etkisine ilişkin akademisyen görüşleri: nitel bir çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 397-413.

- Güleç, S., & Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 63-78.
- Gürkan, T. (2004). *İlköğretim II. kademedeki müze eğitiminin önemi üzerine araştırma (Bursa örneğinde)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Hein, G. E. (1998). *Learning in the museum*. London: Routledge.
- Hein, G. E. (2004). John Dewey and museum education. *The Museum Journal*, 47(4), 414-417.
- Hooper-Greenhill, E. (1999a). *Müze ve galeri eğitimi*. (B. Onur, Edt., Çev: M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı) Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Hooper-Greenhill, E. (1999b). *Museums and interpretive communities*. Musing on Learning Semineri'nde sunuldu. University of Leicester. 20 Nisan
- ICOM, Uluslararası Müzeler Konseyi. (2007). <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> Erişim Tarihi: 28.07.2022
- Işık, H. (2008). İlköğretimde tarih konularının yerel tarih ile ilişkilendirilmesinin öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 290-310.
- Kaba, G. (2021). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimine yönelik geliştirilen dijital çizgi romanın öğrencilerin akademik başarısına ve tutumuna etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kale, Y. (2014). Tarih öğretiminde müzeler ve tarihi mekânlar. İçinde M. Safran (Edt.), *Tarih nasıl öğretilir?* (s. 242-250). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Karabıyık, E. Ü. (2014a). *İlköğretim sosyal bilgiler 6 öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: BRC Basım Matbaacılık.
- Karabıyık, E. Ü. (2014b). *İlköğretim sosyal bilgiler 7 öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: BRC Basım Matbaacılık.
- Karadeniz, C., & Çıldır, Z. (2014). *İngiltere'de müze eğitimi "Londra'dan izlenimler"* (B. Onur, Edt.). Ankara: Kalem Kitap Yayınları.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Koç, G., & Demirel, M. (2004). Davranışçılıktan yapılandırmacılığa: eğitimde yeni bir paradigma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(24), 174-180.
- Kuruoğlu Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 275-285.
- Madran, B. (1999). Müze türleri. İçinde T. Atagök (Edt.), *Yeniden müzeciliği düşünmek* (s. 3-19). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- MEB. (2005a). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2005b). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mercin, L. (2002). *Anadolu güzel sanatlar liselerinde müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Mercin, L. (2017). Müze eğitimi, bilgilendirme ve tanıtım açısından görsel iletişim tasarımı ürünlerinin önemi. *Milli Eğitim*, 46(214), 209-237.
- Meydan, A., & Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*(29), 2-42.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. Baskı). CA: Sage Publications.
- Morgan, D. L. (1996). *Focus groups as qualitative research* (16. Baskı). New York: Sage publications
- Nas, R. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- NCSS. (1994). *Expectations of excellence: Curriculum standards for the social*. Washington: DC: NCSS.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Oruç, S., & Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(35), 125-141.
- Önder, A., Abacı, O., & Kamaraj, I. (2009). "Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi": İstanbul arkeoloji müzesi'ndeki marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 103-117.
- Önder, M. (1985). *Türkiye müzeleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özensoy, A. U. (2013). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Dorukkaya Matbaacılık Yayıncılık.
- Özkasım, H. (2013). Müze ve müzecilik. İçinde E. Altınsapan, & N. Küçükhasaköylü (Edt.), *Müzecilik ve sergileme* (s. 2-21). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Pamir, H. (2008). Geçmişten geleceğe Türkiye'de müzecilik. İçinde Z. Önen, G. Tunç ve M. Türkyılmaz (Edt.), *I Sempozyum* (21-22). Ankara: Vehbi Koç ve Ankara Araştırma Merkezi.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3 Baskı). London: Sage Publications, Inc.
- Paykoç, F., & Baykal, S. (2000). *Müze pedagojisi: kültür, iletişim ve aktif öğrenme ortamı olarak müzelerin etkinliğine ilişkin bir çalışma müzecilikte yeni yaklaşımlar küreselleşme ve yerelleşme*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Rebetez, P. (1969). *Bir müze nasıl ziyaret edilir?*. Ankara: M.E.B, Talim Terbiye Dairesi Araştırma ve Değerlendirme Bürosu.
- Rıviere, G. H. (1962). *Müzelerin eğitimdeki rolü hakkında Unesco bölge semineri*. İstanbul: ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları.
- Safran, M., & Ata, B. (1998). Okul dışı tarih öğretimi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 87-94.
- San, İ. (2001). "Müze kültürü, sanat kültürü ve toplumsal sorumluluk başlıklı açık oturum konuşması". İçinde, *Müze kültürü, sanat kültürü ve toplumsal sorumluluk* (s. 4-10). Ankara: Müzeciler Derneği Yayınları.
- Seidel, S., & Hudson, K. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik*. (B. Onur, Edt., Çev: B. Ata) Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı Yayınları.
- Selanik Ay, T., & Kurtdede Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 69-89.
- Sevigen, E. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze eğitimi uygulamalarının öğrencilerin somut kültürel miras ve ders ile ilgili tutumlarına etkisi ve süreç hakkındaki görüşleri: Bir karma yöntem araştırması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Sezgin, M., & Karaman, A. (2009). *Müze yönetimi ve pazarlama*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Solmaz, K. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitime yönelik görüşleri ve uygulamaları. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 40-54.
- Sönmez, E. (2011). *İlköğretim II. kademe 6. sınıf sosyal bilgiler dersi eskiçağ tarihi konularının işlenmesinde müzelerin önemi, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Şanlıurfa il merkezi örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Şapolyo, E. B. (1936). *Müzeler tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Şaşan, H. (2002). Yapılandırmacı öğrenme. *Yaşadıkça Eğitim*(74), 49-52.
- Şişman, Z. B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde kültürel varlıklara ilişkin öğrencilerde farkındalık bilinci oluşturmada müze eğitiminin etkisi (Malatya ili örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Talboys, K. G. (2016). *Museum educator's handbook*. New York: Routledge.
- Tarman, B., Ergür, Ş., & Eryıldız, F. (2012). Yenilenen sosyal bilgiler programına dair bir değerlendirme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 103-135.
- Tezcan Akmeahmet, K. (2008). Müzelerin tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve ilköğretim sosyal bilgiler öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*(180), 50-67.
- Tezcan Akmeahmet, K. (2013). Müzeler ve eğitim. İçinde E. Altınsapan & N. Küçükasköylü (Edt.), *Müzecilik ve sergileme* (s. 128-154). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Tezcan Akmeahmet, K., & Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 3(1), 47-58.
- Tırpan, N. (1982). Müzeler ve eğitim. *Müze Dergisi (özel sayı)*, 20-21.
- Uçar, A. (2014). Sanat eğitiminde müzelerin eğitimsel rolleri ve işlevleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 107-117.
- Ulu Kalın, Ö. (2015). Sosyal bilgiler eğitiminde kültürel ve edebi mekânlara dayalı öğrenme ortamları. İçinde R. Sever, & E. Koçoğlu (Edt.), *Sosyal bilgiler eğitiminde mekânsal öğrenme ortamları* (s. 311-359). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Uralman, H. (2012). Müze halkla ilişkilerinin genişleyen perspektifi. İçinde, *Müze bilimin abc'si* (s. 247-262). İstanbul: Ege Yayınları.
- Ustaoglu, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde anal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Utku, Ç. (2008). *İlköğretim 5. sınıf düzeyi sanat eğitiminde müze eğitiminin öğrencilerin tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Varol Akçe, N. (2011). *Sanatçı müzeleri: müzeolojik bağlamda bir değerlendirme ve Türkiye için model önerisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yalçın, F. (2010). *Tarih öğretim alanı olarak müzelerin kullanılmasının toplumsal tarih bilincinin kazandırılmasındaki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Yeşilbursa, C. C. (2006). *Sosyal bilgilerde tarihi yerleri kullanarak tarih konularının öğretimi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yavuzoğlu Atasoy, N. (1999). Çağdaş eğitimde müzenin işlevi. İçinde T. Atagök (Edt.), *Yeniden müzeciliği düşünmek* (s. 147-153). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12 Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, T., & Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler yönelik tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 104-114.
- Yüksel, A., Mil, B., & Bilim, Y. (2007). *Nitel araştırma: Neden, nasıl, niçin?* (3 baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zilcioğlu, Ş. (2008). *Çocuk müzeleri ve müze eğitimi*. B. Onur (Edt.), Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü ve Uygulama Merkezi Yayınları.

